

2008 – פרשת אביחי אדרי - לקיחת שוחד במחסומים

מאת: סרן שרון להב, תובעת צבאית בפרקליטות לעניינים מבצעיים, התביעה הצבאית

ביוני 2008, נתפסו שני חיילים שקיבלו כספים תמורת הכנסת פלסטינים לשטח ישראל ללא היתר כניסה מתאים. בשל מעשיהם, הועמדו השניים לדין, הורשעו ונגזרו עליהם עונשים חמורים. במסגרת התיק שהתנהל בעניינו של אחד מהם, רב"ט אביחי אדרי, נדונו מספר שאלות הנוגעות לתחקור שערכו מפקדיו של החייל, בדגש על משמעויותיו בהליך המשפטי.

רקע עובדתי

ביום 19 ביוני 2008, בעת שהיו במשימת שמירה במחסום "טול כרם", קיבלו שני חיילים, בחמש הזדמנויות שונות, סכומי כסף מתושבים פלסטינים שלא היה בידם אישור כניסה לישראל. זאת, בתמורה להכנסתם ליישוב "גיברה", המצוי בשטח מדינת ישראל וללא עריכת בידוק ביטחוני כנדרש. בסך הכל, קיבלו החיילים סכום של 900 ₪ אותו חילקו ביניהם.

בצהרי אותו היום, התקבל במפקדת הגדוד בו שירתו שני החיילים דיווח מגורמי שירות הביטחון הכללי, בדבר העברת פלסטינים במחסום על-ידי חיילים בתמורה לכסף. בעקבות הדיווח ערכו מפקדיהם של החיילים תחקור במהלכו הודו השניים במעשים. המפקדים דיווחו על כך לגורמי המשטרה הצבאית החוקרת, אשר פתחו בחקירת האירוע.

עם תום החקירה הוגשו נגד שני החיילים כתבי אישום בגין עבירות של לקיחת שוחד (בגין קבלת הכספים) וחריגה מסמכות עד כדי סיכון ביטחון המדינה (בגין העברת פלסטינים ללא היתר כניסה לשטח ישראל ובגין אי עריכת בידוק ביטחוני כנדרש).

תמונת מחסום בין ישראל ואזור יהודה ושומרון, מתוך הערך "[מחסום \(צה"ל\)](#)" באתר "ויקיפדיה"

ההליך המשפטי

רב"ט אדרי כפר במיזם לו תוך שהעלה טענות עובדתיות באשר להתרחשויות וכן טענות משפטיות, לרבות ביחס לאופי התחקור שנערך על-ידי מפקדיו ולראיות שהושגו במהלכו ובעקבותיו בחקירה.

בית-הדין הצבאי במחוז שיפוט מרכז לא קיבל את טענות החייל, הרשיע אותו בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום וגזר עליו, ברוב דעות, 199 ימי מאסר לריצוי בפועל, בצד עונשי מאסר מותנים והורדה לדרגת טוראי.

שני הצדדים ערערו על פסק הדין: ההגנה - על הרשעתו של החייל בדין ועל חומרת העונש, והתביעה - על קולת העונש.

בית-הדין הצבאי לערעורים, לאחר שדן בטענות הסנגור, דחה את הערעור בדבר הרשעתו של החייל וחומרת עונשו. ערעורה של התביעה הצבאית בדבר קולת העונש התקבל, ועונשו הוחמר לתשעה חודשי מאסר לריצוי בפועל. בהנמקתם את ההחלטה להחמיר בעונשו של החייל, התייחסו השופטים לחומרה היתרה במעשיו של החייל, החותרים תחת אושיות קיומו ותפקודו של צה"ל, וקבעו כי החייל התנכר לחובתו הבסיסית ביותר כחייל צה"ל, הביע זלזול במשימתו ובתפקידו כשומר הסף, סיכן את ביטחון המדינה ופגע בתדמיתו של צה"ל. עם זאת השופטים ציינו, כי נמנעו מלמצות את הדין עם החייל, בין היתר, נוכח תרומתו החיובית כלוחם, חרטתו והעובדה שנוכח החלטתם ייאלץ לשוב לכלא להשלמת ריצוי עונשו לאחר שכבר סיים לרצות את העונש שהוטל עליו בערכאה הראשונה.

פוליטי-מדיני politics

צבא וביטחון • מדיני • המערכת הפוליטית • פלסטינים • טורים ופרשנות

אישום: חיילים שוחדו והעבירו פלסטינים במחסום

כתבי אישום הוגשו נגד שני חיילים מחטיבת כפיר, שלטענת הפרקליטות הצבאית קיבלו כ-900 שקלים בתמורה להעברת פלסטינים במחסום ללא בידוק. עורכי דינם של השניים טענו כי מפקדיהם מנעו מהם מזון ושעות שינה

חנן גרינברג עדכון אחרון: 11.07.08, 00:20

כתבה מאתר "YNET" בנוגע לפרשה, מיום 11 ביולי 2008

בפני שתי הערכאות נדונו בהרחבה גם מספר סוגיות משפטיות, בדגש על התחקיר שנערך על-ידי המפקדים בשטח ומשמעויותיו. במסגרת החלטת בית הדין הצבאי לערעורים נקבע, כי נוכח העובדה שהבירור שערכו המפקדים לא נועד בעיקרו להפקת לקחים אלא לבירור חשד המצוי בתחום הנורמטיבי המובהק, בירור זה אינו עולה כדי תחקיר מבצעי, לפי הגדרתו בחוק השיפוט הצבאי ובפקודות הצבא. לפיכך, נקבע כי החומר אשר נאסף במסגרתו אינו חוסה תחת החיסיון הקבוע בחוק לתחקיר מבצעי.

פסק הדין התייחס גם לאיזון הנדרש בין האינטרס לקיים חקירה פלילית תוך הענקת הזכויות המגיעות לחשודים במסגרתה לבין אחריות המפקדים על התנהלות יחידתם וחייליהם, במסגרתה נתונה להם הסמכות לערוך בירור מסוים לבחינת חשדות שהועלו בפניהם. נקבע, כי אמנם יש לאפשר למפקדים מרחב פעולה מסוים לעריכת בירור ראשוני שמטרתו לעמוד על ממשיות החשד שהועלה, במיוחד כשמדובר באירוע או בתקלה בעלת השלכות ביטחוניות-מבצעיות ואולם, ככל שמסתמן בעיני המפקדים, כי קיים חשד ממשי לפגם במישור הערכי-נורמטיבי, וכי ניתן מענה מספק לסיכון המבצעי, מצטמצם המרחב הפיקודי וגוברת חשיבות הפניית העניין לגורם חקירתי מוסמך, היכול להעניק לזכויות החשוד את מקומן הראוי.

חשיבות הפרשה

בפעילותו המבצעית באזור יהודה ושומרון, צה"ל עושה מאמצים לאזן בין אחריותו למניעת פעילות חבלנית עוינת לבין מחויבותו לשמור על מרקם החיים התקין של האוכלוסייה הפלסטינית. בנטילת שוחד על-ידי חיילים, על אחת כמה וכמה כשנלווים לה מעשים העלולים לפגוע בביטחון המדינה, נפגעות שתי מטרות אלה כמו גם תדמית צה"ל בעיני הציבור.

אמירות חד-משמעיות אלו של בית-הדין הצבאי לערעורים ביחס לחומרתה של עבירת נטילת השוחד, הן בעלות חשיבות ליצירת הרתעה ומשמשות את המפקדים ככלי מסייע למיגור תופעות מעין אלה.

יחד עם זאת, עיקר חשיבותו של פסק הדין, היא במבחנים שנקבעו בו לאיזון לו נדרשים מפקדי צה"ל בעת הפעלת סמכויותיהם לבירור או לתחקור אירועים חריגים, המעוררים חשד לביצועה של עבירה פלילית, בדגש לאירועים המתרחשים במהלך פעילות מבצעית. קביעות בית הדין שימשו כאמות מידה פעמים רבות מאז, בפסיקת בתי הדין-הצבאיים, וביתר שאת בהחלטות השוטפות המתקבלות בפרקליטות הצבאית בהקשרי אכיפה וייעוץ למפקדים.

מדוע בחרתי בנושא?

בחרתי בפרשה זו בשל הסוגיות המעניינות העולות ממנה, המערבות היבטים מבצעיים ומוסריים, לרבות כאלה הנוגעים לטוהר המידות בשורות הצבא.

בפסק הדין בפרשה נערכו ויושמו האיזונים שבין זכויות החשודים במהלך חקירתם ובין סמכותם של המפקדים לערוך בירורים כחלק מחובתם ואחריותם לתפקודן התקין של יחידות צה"ל. אף הפרקליטות הצבאית נדרשת לערוך איזונים דומים בעת בחינתם של חשדות לביצוען של עבירות פליליות במהלך פעילות מבצעית ובעת קבלת החלטות אשר לאופן הטיפול בתיקים המגיעים לטיפול.

כתובעת בפרקליטות לעניינים מבצעיים, נוכחתי לראות כי להחלטות המשפטיות בפרשה חשיבות תקדימית בקשר למוסד התחקיר הצבאי ולאיוונים הנדרשים בעת בירורים ותחקירים צבאיים בידי המפקדים, כאשר אלה נערכים במקביל לחקירות פליליות מטעם גופי החקירה המוסמכים בצה"ל, והפרקליטות הצבאית אכן נשענת לא אחת על אותן אמות המידה ועל אותם מבחנים שנקבעו בפסק הדין.

להרחבה בנושא, ראו המקורות הבאים:

- הכרעת הדין וגזר הדין במרכז (מחוזי) 401/08, התצ"ר נ' רב"ט אביחי אדרי ;
- ע/6/09, ע/8/09, התובע הצבאי הראשי נ' רב"ט אביחי אדרי.